

klastra, tworzenie preferencji finansowych dla podmiotów z klastra, czy wsparcie ekspansji eksportowej klastrów⁷. Ważna jest tu ścisła współpraca władz samorządowych szczebla regionalnego z instytucjami otoczenia biznesu, w szczególności w zakresie wsparcia instytucjonalnego i administracyjnego klastrów. Władze regionalne i lokalne powinny stać się ważnymi partnerami radzących się wyspecjalizowanych ośrodków przemysłowych, wewnątrz związanych sieciami konkurencji i kooperacji⁸.

Unia Europejska od początku dostrzega w klastrach duży potencjał dla skutecznego podnoszenia poziomu konkurencyjności gospodarek poszczególnych regionów Unii Europejskiej. Z tego też względu w ramach wspólnotowej polityki strukturalnej, w budżecie na 2007-2013, przewidziano współfinansowanie działań typowych dla polityki rozwoju opartej o klastry. W przypadku regionów wschodniej części Unii Europejskiej, ze względu na relatywnie niższy potencjał innowacyjny poszczególnych krajów, ważna jest możliwość tworzenia struktur klastrowych o charakterze transgranicznym. W szczególności chodzi o wykorzystanie doświadczeń współpracy regionalnej dla rozwoju kontaktów z krajami sąsiednimi. Uwzględniając zidentyfikowane dla danego regionu zasoby endogeniczne, możliwe jest oparcie się na nich we współpracy transgranicznej dla przyspieszenia procesów rozwojowych na danym obszarze.

Badania prowadzone w ramach projektu „Możliwości tworzenia klastrów transgranicznych”⁹ wskazują, że w obrębie północno – wschodniego regionu Polski i regionów sąsiadujących z krajami ościennymi takie struktury mogą duży potencjał rozwoju. Przeprowadzone analizy wskazują, że współpraca transgraniczna może obejmować szeroki zakres merytoryczny i przebiegać na wielu płaszczyznach. Dla określenia ram wspólnego działania istotny jest szczebel podziału terytorialnego oraz potencjalne dziedziny współpracy społeczno-gospodarczej. Istotnym zagadnieniem ograniczającym szersze propagowanie idei współpracy transgranicznej w obszarze struktur klastrowych jest brak umiejętności dotarcia przez potencjalnych beneficjentów do informacji na temat korzyści z kooperacji międzynarodowej. Realizacja projektów z udziałem podmiotów zagranicznych rodzi szereg obaw natury społecznej i prawnej, wynikających w dużej mierze z braku doświadczenia we wzajemnej współpracy, zaszłości i wynikającego stąd braku zaufania. Problem rozpoczęcia współpracy obejmuje brak rzetelnych informacji o potencjale organizacji oraz o potencjale ewentualnych partnerów z zagranicy.

Trwały charakter powstających inicjatyw klastrowych w dużej mierze zależy od leżących u podstaw powstania przesłanek. W większości przypadków można stwierdzić dużo większą aktywność w przypadku inicjatyw, które funkcjonują w bardziej sformalizowany sposób, bez udziału instytucji pośredniczących. Bardzo ważnym czynnikiem, stymulującym długofalowy wzrost struktur klastrowych, jest osiągnięcie masy krytycznej. Dotyczy to zarówno liczebności i jakości podmiotów, jak też sfery kapitału ludzkiego i społecznego. Szczególnie istotną kwestią jest poziom zaufania między partnerami w klastrze, którzy na co dzień konkurują ze sobą w wielu obszarach. Podmioty zainteresowane rzeczywistym uczestnictwem w strukturach klastrowych, szczególnie w branżach uznanych za priorytetowe w regionie, powinny skupić swoje działania na poprawie zaufania. Efektywne funkcjonowanie i rozwój klastrów musi się bowiem opierać na rzeczywistej współpracy pomiędzy podmiotami, sferą naukową i różnymi instytucjami otoczenia biznesu, a nie być jedynie zbiorem deklaracji złożonych na papierze.

Monika GRABOWSKA

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU – PRZYSZŁOŚCIĄ EUROPY

⁷Citkowski M., *Polityka rozwoju w oparciu o klastry a rozwój regionalny*, [w:] Czynniki endogeniczne rozwoju Polski Wschodniej (pr. zbior. pod red. nauk.) D.J. Błaszczuk, M. Stefański, Innovation Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, 2010, s. 25.

⁸Gorzela G., *Strategiczne kierunki rozwoju Polski Wschodniej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2007, s. 7.

⁹Projekt badawczy finansowany ze środków na naukę w latach 2010-2012; wykonawcy: Andrzej Daniluk, Anna Wasiluk.

Globalny kryzys finansowy wraz z jego konsekwencjami oraz nie najlepszą obecnie sytuacją gospodarczą w strefie euro przyczyniły się do innego prowadzenia polityki w Unii Europejskiej. Podstawą tej polityki są dokumenty, które mają stanowić ramy postępowania dające perspektywy dla rozwoju społeczno-gospodarczego nakierowanego na poprawę jakości życia obywateli wspólnoty europejskiej. Do roku 2010 obowiązywała w UE Strategia Lizbońska, która realizowana była od 2000 roku uwzględniając poprawki dokonane po pięciu latach funkcjonowania tego dokumentu. Obecnie, po opublikowaniu 3 marca 2010 roku, Unia Europejska posiada nowy dokument strategiczny, jest nim Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu tzw. Strategia „Europa 2020”. Jest to nowy, długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej w którym podkreśla się potrzebę wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Strategia ta ma służyć przygotowaniu europejskiej gospodarki na wyzwania następnego dziesięciolecia.

W celu osiągnięcia powyższych założeń zaproponowano trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety: rozwój inteligentny, rozwój zrównoważony oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Tabela 1.

Priorytety Strategii „Europa 2020”		
Priorytety „EUROPA 2020”		
Rozwój Inteligentny	Rozwój Zrównoważony	Rozwój Sprzyjający Włączeniu Społecznemu
(ang. smart growth), czyli rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.	(ang. sustainable growth), czyli transformacja w kierunku gospodarki bardziej przyjaznej środowisku, niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów naturalnych i konkurencyjnej.	(ang. inclusive growth), czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu „Europa 2020”.

Ponadto ustalono pięć celów w różnych dziedzinach, które określają, gdzie UE powinna się znaleźć przed 2020 r. Nadmienić należy również, że cele te posłużą odpowiednim instytucjom do oceny postępów w realizacji strategii „Europa 2020”.

Tabela 2.

Cele Strategii „Europa 2020”	
Cele Strategii Europa „2020”	
1. Zatrudnienie	pracę powinno mieć 75% ludności w wieku od 20 do 64 lat (kobiety i mężczyźni).
2. Innowacje	3% unijnego PKB należy inwestować w badania i rozwój.
3. Zmiana klimatu	należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii, a jeżeli będą ku temu warunki – zredukować emisję dwutlenku węgla o 30%.
4. Edukacja	odsetek osób przedwcześnie kończących naukę powinien spaść poniżej 10%, a co najmniej 40% ludzi w wieku od 30 do 34 lat powinno uzyskać wykształcenie wyższe lub równoważne.
5. Ubóstwo	zmniejszenie liczby ludzi ubogich dzięki ochronieniu przed ubóstwem lub wykluczeniem

co najmniej 20 milionów osób.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu „Europa 2020”.

Analizując słowa Jose Manuela Barrosa na temat Strategii „Europa 2020” można stwierdzić, że dokument ten mówi o tym, co należy zrobić dziś i w przyszłości, aby ponownie ożywić gospodarkę UE. Kryzys ujawnił fundamentalne słabości i nierealne tendencje, których nie można dłużej ignorować. Europa wykazała deficyt wzrostu, zagrażający swojej przyszłości. Należy zdecydowanie wzmocnić słabe punkty i wykorzystać liczne atuty. Trzeba stworzyć nowy model gospodarczy oparty na wiedzy, niskoemisyjnej gospodarce i wysokiej stopie zatrudnienia. Jest to walka wymagająca mobilizacji całej Europy.

W pierwszej kolejności Europa musi wyciągnąć wnioski ze światowego kryzysu gospodarczego i finansowego. Żadne państwo członkowskie nie jest w stanie skutecznie stawić czoła globalnym zagrożeniom w pojedynkę. Działając wspólnie, jesteśmy silniejsi, zatem udane wyjście z kryzysu uzależnione jest od ścisłej koordynacji polityki gospodarczej. Niepodjęcie tych działań może doprowadzić do „straconej dekady” nacechowanej stopniową utratą znaczenia, trwałym zatrzymaniem wzrostu i wysokim bezrobociem.

Powyższe wymierne cele są ze sobą wzajemnie powiązane i to właśnie od ich osiągnięcia zależeć będzie sukces Strategii. Aby każde państwo członkowskie mogło dopasować strategię „Europa 2020” do swojej szczególnej sytuacji, Komisja Europejska proponuje, aby powyższe wymierne cele unijne przełożyć na krajowe cele i metody działania.

Podstawowymi instrumentami realizacji celów strategii „Europa 2020” są opracowywane przez państwa członkowskie UE Krajowe Programy Reform oraz przygotowane przez KE inicjatywy przewodnie (ang. flagship initiatives), realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych. Te inicjatywy (projekty) przewodnie to: unia innowacji, młodzież w drodze, europejska agenda cyfrowa, Europa efektywnie korzystająca z zasobów, polityka przemysłowa na rzecz ekologicznego rozwoju, program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia oraz europejski program walki z ubóstwem.

Tabela 3.

Inicjatywy (projekty) przewodnie Strategii „Europa 2020”

Inicjatywy przewodnie „EUROPA 2020”	
1. Unia Innowacji	poprawa warunków ramowych dla innowacji oraz wykorzystanie innowacji do rozwiązania najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych, wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej i innowacji do likwidacji przepaści między światem nauki a rynkiem.
2. Młodzież w drodze	poprawa jakości na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń oraz zwiększanie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, wspieranie mobilności studentów i młodych specjalistów.
3. Europejska agenda cyfrowa	osiągnięcie trwałych korzyści gospodarczych i społecznych z jednolitego rynku cyfrowego, opartego na dostępie do szerokopasmowego Internetu.
4. Europa efektywnie korzystająca z zasobów	wsparcie zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów środowiska oraz dążenie do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego.
5. Polityka przemysłowa na rzecz ekologicznego rozwoju	poprawa warunków dla przedsiębiorczości w warunkach pokryzysowych, zwłaszcza MŚP oraz wsparcie rozwoju silnej bazy przemysłowej, zdolnej do konkurencyjności w skali globalnej.
6. Program na rzecz nowych	stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy,

umiejętności i zatrudnienia	przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych w obliczu odchodzenia na emeryturę pokolenia wyżu demograficznego.
7. Europejski program walki z ubóstwem	zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym.

Zródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu „Europa 2020”.

Jak widać przed Unią obecnie dużo pracy, która będzie wymagać koordynacji polityki makroekonomicznej, wprowadzenia zarządzania procesem wdrażania reform strukturalnych w UE, a to wszystko w celu skutecznej realizacji nowej strategii „Europa 2020”. Wiodącą rolę w tym procesie przewidziano dla Rady Europejskiej. Na system ten składają się m.in. Zintegrowane Wytyczne przyjmowane na poziomie UE oraz Rekomendacje Krajowe skierowane do poszczególnych państw członkowskich. Komisja Europejska wezwała szefów państw i rządów do przejścia odpowiedzialności za nową strategię i poparcia jej na wiosennym posiedzeniu Rady Europejskiej. Celem zagwarantowania, że podjęte zobowiązania przełożą się na skuteczne działania w terenie, wzmocniona zostanie rola zarządzania. Komisja Europejska będzie monitorowała postępy na podstawie dwóch dotychczasowych instrumentów, które zachowają swoją odrębność, ale będą przygotowywane równocześnie. Stanowią je sprawozdania z realizacji programu „Europa 2020” i sprawozdania z realizacji Paktu Stabilności i Wzrostu. Dzięki temu możliwe będzie wykorzystanie obu strategii do osiągnięcia podobnych celów reform, choć w dalszym ciągu pozostaną one dwoma różnymi instrumentami.

Literatura

1. *Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komisja Europejska, Bruksela, 2010.*
2. *Europa 2020, www.mg.gov.pl, data dostępu 10.12.12.*
3. *WWW.ec.europa.eu, data dostępu 10.12.12.*

Lech JAŃCZUK
 Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
 Instytut Politologii, Lublin, Polska

EWOLUCJA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W SYSTEMIE WŁADZY PUBLICZNEJ

Samorząd terytorialny w systemie władzy publicznej uczestniczy od początku XIX wieku na zasadzie dualizmu. Dualizm ten polega na rozdzieleniu administracji na: administrację rządową wykonującą działania na rzecz państwa pojmowanego jako pewna całość oraz administrację samorządową mającą zadania w sferze lokalnej. Zdarza się, iż dualizm jest ujmowany na zasadzie pewnego przeciwstawienia administracji rządowej, administracji samorządowej. Jednak takie przedstawienie sprawy jest błędne. Te administracje razem tworzą administrację państwową wykonującą wspólnie zadania na rzecz sprawnego funkcjonowania kraju.

Celem artykułu jest przedstawienie ewolucji samorządu terytorialnego w systemie władzy publicznej. Zagadnienie to jest ciągle aktualne, zwłaszcza w dobie światowego kryzysu finansowego. Następuje przewartościowanie relacji administracja rządowa – administracja samorządowa. Artykuł jest próbą odpowiedzi na pytanie o prymat administracji państwowej i samorządowej w realizacji zadań publicznych. Zwłaszcza w dobie obecnego kryzysu finansowego.

Wielka Rewolucja Francuska oraz Deklaracja Niepodległości z 1776 roku Thomasa Jeffersona uczyniła ze wszystkich ludzi obywateli wolnych i równych wobec prawa; stworzyła polityczne i